

KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands

Dövblindarf

Jan - Feb 1/2003

Daisy Sjögård bakom Liljander fonden

Handikappåret 2003 har inletts

myndighetstolkningens

Innehåll

Distriktsekreterare informerar	2
Ledaren: Tillsammans är vi starka	3
Till minnet av Eirik Julin	4
Bakgrunden till Liljanderska fonden – Daisy Sjögård	5
Liljanderska fonden sedan 1999	6
Styrelsen	7
”Hoppa på tåget” handikappåret 2003 har inletts	8
Myndighetstolkningens fackliga stadganden	10
Problem med myndighetstolkningens stadganden ur den dövblindas synvinkel	11
Reserabatter och ledsagarservice ..	13
Informationskvart.....	15
Små ting till glädje för själen.....	16
Rekreation i novembermörkret – i motionens, dansens och kommunikationens tecken.....	17
Louis Braille – punktskriftens fader (förkortad översättning)	19
Fem frågor	20
Besök på musikhögskolan – Sibeliusakademin.....	21
Handikappårets skrivtävling	22
Fastlagen inleder våren.....	23
Dikt: Livets dilemma: V. Hyttinen	24

Pärmbilden: Doffliljor.

Känselfrödet kommer ut år 2003: 21.2.,
17.4., 19.6, 22.8, 17.10 och 19.12.

Skriverier kan sändas åt Inga eller åt redaktionen: Känselfrödet, Föreningen Finlands Dövblinda rf, Nylandsgatan 28 A, 00120 Helsingfors eller med e-post tiedotus@kuurosokeat.fi. Deadline för följande nummer är 9.4., 11.6., 13.8., 8.10 och 10.12. ■

Distriktsekreterare informerar Hej alla läsare av Känselfrödet!

Vi kommer att lite ändra på Känselfrödet för att den skall motsvara mer finlandssvensk tidning för dövblinda, inte bara en översättning av Tuntosarvi. Grunden kommer nog att vara Tuntosarvi, den finskspråkiga versionen, från vilken artiklarna översätts till svenska.

Var med och påverka genom att skriva, vi hoppas på inslag av era egna skriverier! Vi kommer att ha min ”anslagstavla”, där kommer jag att meddela om sådant som berör dig, kurser och händelser, mina ledigheter o.dyl.

Inga meddelar:

24.2-1.3. Är Inga på sportlov.

11-13.3. Alla distriktsekreterarna i Helsingfors.

6.3. Klubben ordnar friluftsdag i Kuortane

24.3. Ingen mottagningsdag.

Inga Lassfolk-Herler

Hovrättsplanaden 20 B,
65100 Vasa

email:

inga.lassfolk-herler@kuurosokeat.fi

tel/fax: 06 - 3128 510

txttel: 06 - 3127 610

gsm: 0400 - 107302 ■

Tillsammans är vi starka

Jag minns livligt 1970-talets dövblindarbete och den allra första början av Finlands Dövblindas r.f.s verksamhet. Den första verksamhetsledaren var Inger Lindgren och distriktssekreterare var Kaija Salekari. Efter Ingers plötsliga bortgång valdes Kaija till verksamhetsledare.

För mig som då var en 20-årig yngling var det en fin upplevelse att få lära känna och samarbeta med dessa damer. Jag gillade deras principer beträffande dövblindarbetet: varenda dövblind är viktig och man bör sträva till att kommunicera med var och en på något sätt. Inger och Kaija poängterade alltid samspelets och mänsklighetens betydelse i var och ens liv. Den ledande principen var att den dövblinde inte lämnas i sticket. Det var en glädje och en rikedom att få arbeta som deras lärling.

Åren har gått med rasande fart. Det är snart 30 år sedan dess. Under denna tid har vårt samhälle utvecklats mycket och på många sätt men inte tillräckligt. Detta år som är Euro-

pas handikappår är temat icke-diskriminering och delaktighet. Icke-diskriminering är detsamma som jämlikhet. Vi lever i ett multikulturellt samhälle där det råder värdepluralism och mångspråkighet och där de dövblindas rättigheter bör beaktas både i samhället och i föreningen. Handikapptjänsterna når inte alla, fastän handikappolitiken har utvecklats i en mera jämlik riktning. Basservicen är inte jämlik i de olika delarna av landet. Tolk- och ledsagartjänsterna är goda exempel på detta. Vi har mycket kvar att göra.

Som ny verksamhetsledare utmanar jag alla, såväl dövblinda som personalen och myndigheterna, att tillsammans utveckla de dövblindas liv mot en bättre icke-diskriminerande och inkluderande framtid. Vi bör minnas mänsklighet och humanitet och framför allt ta hand om varandra. Aktivt deltagande

Med varm hälsning till er alla
Kai Leinonen, verksamhetsledare ■

Till minnet av Eirik Julin

15.5.1963 – 8.1.2003

Eirik, jag skriver detta budskap till Dig. Vi hann skicka varandra ganska många budskap. Jag tror att Du läser detta sittande på molnets rand, tittande ned med en litet allvarsamt min så som Du brukade ibland.

Jag kände Dig i litet mera än tre år som underordnad, medarbetare och människa.

Som underordnad gjorde Du det Du blev ombedd att göra, men Du var också initiativrik och kreativ. Din strävan gällde jämlikhet och Du gav utrymme åt andra. Som medarbetare var Du uppmuntrande, lojal och stödjande. Vi inspirerade varandra med goda idéer.

Du förespråkade samarbete mellan små handikapporganisationer. Din tanke var dessa skulle kunna

verka i ett gemensamt utrymme där man skulle kunna röra sig och kommunicera fritt. Jag tror att Din idé ännu kommer att förverkligas.

Som människa var Du humanist och idealist; också Din utbildning som filosofie licentiat lyste igenom. Du ville hjälpa människorna

till ett självständigt gott liv. Du var glad och optimistisk, Du smålog och Ditt skratt ekade. Världens ondska kränkte Dig och gjorde Dig deprimerad. Du trodde på människan och hennes godhet.

...Ditt hjärta höll inte...

Jag hälsar Dig så som Du ofta avslutade Dina hälsningar.

Ha det så bra!

Seppo Jurvanen ■

Bakgrunden till fonden Liljander

Pirkko Kylänpää

Daisy Sjögård föddes på juldagen 1924 i Helsingfors. Hon var sina föräldrars Beda och Harald Sjögårds enda barn. Daisys släktrötter fanns i Leppävirta i Savolax. Som ung studerade hon först i Finland och for sedan till Sverige för att studera och stannade där.

Daisy berättade ofta om sin barndom hos sina kusiner på landet. Hon fick hjälpa till med sysslor i ladugården, leka och pyssla med husdjuren. Kattorna var hennes älsklingsdjur. Hon berättade ofta om de svåra krigsåren i Finland: det rådde brist på mat, rädsla och lidande. Hennes bästa vän och klasskamrat hade förlorat sin far vid fronten. Daisys egen kusin Uuno återvände aldrig till sin 3-åriga dotter. Daisy mindes också den lilla blinda flickan som i panik sökte skydd mitt i leken när sirenerna började tjuta.

Det här var en svår tid. Närheten till naturen och djuren inverkade på Daisys liv och yrkesval. Efter studentexamen studerade Daisy först i Finland och fortsatte sedan sina studier i Sverige. Efter agronomexamen ar-

betade hon på jordbruks- och folkhälsoavdelningen vid Karolinska institutet i Stockholm.

Daisys man dog på 60-talet. Då flyttade hennes föräldrar som sällskap åt henne till Sverige. De fick uppleva många innehållsrika år tillsammans. Gemensamma simturer, bärplockning och promenader med hunden Trolle hörde till de gemensamma intressena. Efter faderns död skötte Daisy sin mor i över 10 år vid sidan av sitt arbete. Modern led av grönstarr, så

Daisy läste högt för henne, ledsagade henne på promenader och var hennes sällskap och stöd.

Daisy hade också ett nära förhållande till Finland, till sina vänner och kusiner. På grund av en svår sjukdom kunde hon inte företa längre resor under sina sista år. Vännerna kom till henne i stället.

Daisys värme, vänlighet och naturligt enkla livsstil var värden som hennes många vänner mindes med värme. Man minns henne också för hennes sinne för humor.

Trots alla dessa år i Sverige bestod Daisys intresse för Finland. Hon ville stöda Finlands dövblindas fritidsaktiviteter. Hon hoppades att det läger- och rekreationsarbetet som ingick häri skulle vara till glädje och stimulans för många. Hon grundade till förmån för De Dövblinda r.f. Beda och Harald Liljanders fond för att hedra minnet av sina föräldrar och efterlämnade dessutom sitt eget arv till föreningen.

Skribenten är en nära anförvant till Daisy Sjögård. ■

Liljanderska fonden sedan år 1999

Ur Beda och Harald Liljanders fond har det beviljats understöd till dövblinda för de mest skilda fritidsaktiviteter. Det har beviljats medel för rekreation och assistenter, olika deltagaravgifter för lägerverksamhet och utlandsresor med tolk. Man har understött studier och hobbyer: bowling, sömnad, skriverier m.m.

Man bör anhölla om medel i förväg. I efterskott har understöd inte beviljats. Styrelsen beslutar under sina möten om bidrag. Ersättning fås mot kvitto. I de dövblindas tidning meddelas på våren och hösten om ansökningstiderna.

Daisy Sjölund grundade fonden till åminnelse av sina föräldrar. Dessutom testamenterade hon sin egendom till föreningen. Med en del av denna egendom avkortar vi lånet för reparationerna av lägenheterna i De Dövblindas Verksamhetscenter. Sålunda säkerställs boendet för alla invånarna genom Daisy Sjögårds hjärtegodhet. ■

Styrelsen 2003

Styrelsemedlemmarna återfinns på bilden här under i följande ordningsföljd: Framme från vänster ordförande Ulla Kungas, Seija Troyano och viceordförande Seppo Jurvanen. Stående bakom Merja Vähämaa, Raimo Korpela, sakkunniga medlemmen

Terhi Heikkilä, den nya verksamhetsledaren Kai Leinonen, sakkunniga medlemmen Tuija Mustonen, Tuula Hartikainen och Aatos Ahonen. Höstmötet utsåg också den nuvarande verksamhetsledaren Kai Leinonen till sakkunnig medlem. ■

”Hoppa på tåget”

Handikappåret 2003 har inletts

The European Year of People with Disabilities

Temat för den Europeiska unionens handikappår 2003 är ”Hoppa på tåget” Enligt kommissionär Anna Diamantopoulou som ansvarar för social- och arbetsärenden gäller uppropet alla. Målet är att förbättra allmänhetens medvetenhet beträffande de handikappades rätt till jämlikhet och fullt deltagande i samhället. Avsikten är att kämpa mot hinder som möter den handikappade – överallt. Kommissionären önskar att nya långtidsmål måtte uppställas för att förbättra de handikappades jämlikhet och att nya initiativ måtte utvecklas överallt i Europa under handikappåret.

De olika EU-länderna har också sina egna nationella strävanden. I Finland strävar vi till att få igång en diskussion om de handikappades mänskliga rättigheter, deras rätt att inkluderas i samhället. De handikappade bör själva också kunna känna igen de mekanismer som diskriminerar dem. De bör också själva verka för att dessa avlägsnas. De handikappades mänskliga rättigheter kan endast förverkligas om diskrimineringen erkänns och blir synlig.

Existerande beslut

EU:s temaår ökar allmänhetens vetskap om de handikappades ställning. Det kan också underlätta förverkligandet av sådana beslut som redan är i kraft.

Det finns flera exempel. Ett av dem är barns och ungas möjlighet att ta del av den allmänna skolundervisningen. 1999 antogs en resolution att till de handikappades rättigheter hör att få delta i det ekonomiska och samhällsliga livet. År 2000 uppmanade Europarådet sina medlemsstater att ta i betraktande problemen gällande diskriminering i arbets-, utbildnings-, hälso- och bostadspolitiken samt skapa förutsättningar för att minska de handikappades sociala diskriminering. År 2000 godkände rådet i Nizza Europas sociala verksamhetsprogram. Enligt detta är målet att under Handikappåret 2003 utveckla en verksamhet som skulle garantera ett bättre deltagande på alla samhällets delområden.

Bussen informerar

Under temaåret kör Europeiska Unionens buss runt i medlemslän-

derna. Bussen ger information om handikapp, olika handikappgrupper, deras behov och önskemål. Resan anträdde i januari i Grekland. Till Finland kommer den i augusti via Torneå. Den kör runt i Finland i tre veckor.

Bussens beräknade program är följande: 25.8. Torneå, 26.8. Rovaniemi, 27.8. Uleåborg, Kempele, 28.8. Vasa, 29.8. Kajana, 30.8. Jyväskylä, 31.8. Joensuu och Varkaus, 1.9. S:t Michel, 2.9. Kouvola och Lahtis, 3.9. Åbo, 4.9. Tammerfors och Helsingfors, 5.9. Helsingfors och bussen kör vidare till Holland. De lokala handikapporganisationerna ordnar verksamhet och evenemang när bussen besöker den egna orten. I Tammerfors besöker bussen hjälpmedelsmässan.

Andra evenemang

Under handikappåret anordnas olika evenemang nationellt och internationellt. Ett av de största är sommarens stora internationella idrottshändelse för handikappade på Irland. Deltagare väntas från 160 länder.

Vid de olika universiteten i Finland arrangeras handikapprelaterade seminarier. Olika organisationer har sina egna arrangemang: Invalidförbundet, Epilepsiförbundet osv. Finlands Dövblinda r.f. har inga egna

specialarrangemang under handikappåret eftersom vi inte fick finansieringsstöd för detta. Organisationen deltar i arrangemang som ordnas av andra organisationer. T.ex. under Rosens och bokens dag den 13 maj ställer vi ut vår egen utgivningsproduktion tillsammans med de övriga.

Minoritetskonstnärernas Taru-projekts Galleri ställer ut hela fältet av handikappkultur i Glaspalatset. Tröskeln r.f.'s traditionella Tröskelkino går av stapeln 10-14.4. Ett seminarium inom utvecklingsprojektet för De handikappades russervice börjar 1.3. Musikfestivalen Rollin som vänder sig till ungdomarna äger rum 20.9. kl. 16-24 i Kabelfabriken i Helsingfors. Samma dag 10-15 arrangeras "Rollin rör sig" -tillställningen i Kuntotalo bredvid Kabelfabriken. Som arrangör står Invalidförbundets ungdomssamarbete Seitti.

År 2003 har det gått tio år sedan FN:s generalförsamling godkände direktiven om likvärdiga möjligheter för handikappade.

Källor: Europeiska gemenskapernas officiella tidskrift 19.12.2001

www.eypd2003.org/

www.stakes.fi

www.invalidiitto.fi/EU-bussi.htm

www.2003specialolympics.com/en/

www.vane.to/vamvuokalenteri.html

<http://www.seittiweb.org/> ■

Myndighetstolkningens fackliga stadganden

Med myndighetstolkning avses tolkning vid klientbesök hos myndigheter eller tolkning vid privata diskussioner eller samtal vid uträttanden av ärenden. Myndighetstolken tolkar t.ex. en intervju, ett möte, en förfrågan, ett föredrag, festtal osv. De personer som har behov av myndighetstolkning är t.ex. invandrare och teckenspråkiga samt samtliga dövblinda. Målet är att göra alla deltagare vid skötseln av ett ärende jämställda: alla får information på sitt eget språk. Myndighetstolkarnas stadga utkom sommaren 2002. Dessa stadganden sammanställdes av Finlands översättar- och tolkförbund r.f., Translatorernas fackorganisation r.f. Dövas Förbund r.f., Suomen Viittomaikielen Tulkit r.y., Myndighetstolkcentrum för Helsingforsregionen, Åbonejdens tolkcentral och Lingua Nordica Oy.

Stadgandena i korthet:

- ◆ Reglementet är i kraft såvida lagen inte föreskriver annat
- ◆ Tolken har tystnadsplikt
- ◆ Han får inte missbruka information han erhållit vid tolkningen
- ◆ Tolken fungerar inte som tolk om han inte har tillräcklig kompetens eller om han är jävig. Med jäv avses att

tolken själv har del i ärendet eller står i något förhållande till någon av dem han tolkar för.

- ◆ Tolken arbetar inte heller då uppdraget är inverkar menligt på tolkarnas yrkeskår eller förminskar dess prestige.
- ◆ Tolken är solidarisk mot sin egen yrkeskår.
- ◆ Tolken försäkrar sig om att arbetsituationen lämpar sig för tolkning.
- ◆ Tolken gör upp ett skriftligt avtal om uppdraget. Avtalet kan också vara muntligt.
- ◆ Tolken beaktar arbetarförbundens rekommendationer då avtalet uppgörs.
- ◆ Tolken förbereder sig också noggrant och i tid för sitt uppdrag.
- ◆ Tolken utelämnar ingenting och tillägger ingenting vid tolkningen.
- ◆ Tolken är opartisk: han låter inte sina personliga åsikter inverka på arbetet.
- ◆ Tolken är inte klientens assistent eller ombud
- ◆ Tolken har inte förpliktelser att sköta andra är tolkningsuppgifter under uppdraget.
- ◆ Tolken uppför sig som tolkningssituationen kräver.
- ◆ Tolken utvecklar hela tiden sin yrkesskicklighet. ■

Problem med myndighetstolkningens stadganden ur de dövblindas synvinkel

Katri Pyykkö

I myndighetstolkningens fackliga stadganden finns det delar som ur de dövblindas synvinkel medför problem. I stadgan borde man definiera vad man avser med dessa vid tolkning för dövblinda eller göra upp en egen stadga för de dövblinda.

Omständigheterna bör vara lämpliga även för den dövblinda

Tolken försäkrar sig om att arbetssituationen lämpar sig för tolkning. Beträffande de dövblinda bör tolken tillsammans med klienten försäkra sig om att omständigheterna också är lämpliga för honom. För den dövblinda kan hörsel- och synsituationen vara sådan att han bör sitta på en speciell plats (belysning, induktion, bländning, bakgrund osv.). Man bör också beakta tolkningsställningen, t.ex. från hand till hand eller användningen av andra hjälpmedel vid tolkningstillfället. Man bör komma överens om detta i tillräckligt god tid tillsammans med klienten. Detta kan

anses ingå i rekommendationen om att arbetssituationen lämpar sig för tolken: om situationen inte är god för den dövblinda får den dövblinda klienten inte klarhet i tolkningen. Detta är en del också av tolkförberedelserna.

Tolkningen är inte assistans

En tolkningsfråga uppstår i regeln om att tolken inte är mottagarens assistent. Att vägleda är en del av tolkningen för en dövblind. För en utomstående kan vägledningen verka vara assistering, men det är den inte. För tolkning för dövblinda betalas 15 procent mera än för döva just av denna anledning. Till vägledningen hör också att avhämta klienten hemifrån och föra hem honom efteråt om han så önskar och har behov av det.

I affären är det inte tolkens sak att placera ärtsoppsburken i den dövblindas inköpsvagn men han skall vägleda den dövblindas hand till den burk

han vill ha och efter det vägleda den dövblinda och dennas hand då han placerar burken i vagnen.

En av de mera problematiska situationerna kan uppstå t.ex. vid smörgåsbordet. Tolken tolkar och berättar naturligtvis vilka maträtter som står till buds. Om den dövblindas hand inte är tillgängliga av någon anledning och tolken i enlighet med sina fackstadganden inte får placera maten på den dövblindas tallrik, kan han be någon ur restaurangpersonalen komma för att göra det. Efter det kan tolken ledsaga den dövblinda till bordet, och baserat på klocksystemet berätta var på tallriken de olika rätterna finns. Efter det kan han gå för att hämta sin egen mat.

Miljöbeskrivning en del av tolkningen för dövblinda

Vid tolkning för dövblinda bör man alltid också beskriva omgivningen. Hit hör också namnet på tjänstemannen, publikreaktioner osv. - dvs. inte endast en beskrivning av den fysiska miljön. Det räcker inte enbart att tolka diskussionen eftersom den dövblinda inte kan se sin samtalspartner. Han vet inte om en sak sagts vänligt eller ilsket om det inte tolkas. Den nonverbala kommunikationen, dvs. miner och gester bör alltså tolkas

verbalt eller med andra kommunikationsmetoder för den dövblinda.

Det kan också uppstå problem eftersom tolken inte får utelämnat någonting eller lägga till någonting. Utbildningen i att beskriva omgivningen är ännu i barnskorna och informationsflödet från omgivningen är enormt. Varje enskild tolk beslutar sig baserat på sin yrkeskunskap, klientkännedom och också på sin egen tankevärld vad som är viktigt och vad som inte är viktigt i miljön. Tolkarna poängterar olika saker. Ofta blir mycket som kunde intressera den dövblinda otolkat. Situationen är tristast om hela miljöbeskrivningen saknas. Man kan förbereda sig för hur mycket man skall tolka genom att på förhand diskutera vilken typ av miljötolkning den dövblinda önskar.

Man har redan tagit ståndpunkt

Det finns också andra bekymmersamma frågor i de fackliga stadgarna. Stadgarna har uppgjorts både för taltolkar och teckenspråkstolkar. Om man för den skull inte önskar göra ändringar i stadgarna kan man göra upp en tilläggsstadga eller en egen stadga för tolkning för dövblinda. Finlands dövblinda r.f. har redan tagit ståndpunkt i frågan om problemen med de fackliga stadgandena. ■

Reserabatter och ledsagarservice

Katri Pyykkö

Pensionärer, studerande och olika handikappgrupper får olika slag av rabatter eller service i allmänna kommunikationsmedel. Det är billigare att åka tåg, buss eller flyg och man kan reservera ledsagarservice på stationerna.

Pensionärer och studerande får resenär rabatt då de kan bevisa att de har rätt till det. Synhjärselskadade och synskadade får dessutom ledsagar rabatt och ledsagarservice av Statsjärnvägarna och Finnair.

Man bör bevisa att man har rätt till rabatt då man köper biljetten. På Fpa-kortet bör man ha SJ:s, Matkahuolto eller Finnairs logo. För ledsagarbiljett på SJ bör man ha SCF:s distriktsförenings kort eller medlemskort till Stöd för synskadade barn r.f. Också medlemskortet till Finlands dövblanda duger. Man kan också bevisa synskadan med hjälp av läkarintyg både på SJ och Finnair. Ut läkarintyget bör det framgå att invaliditetsprocenten är minst 65%.

Rabatter på tåg

Pensionerade eller studerande synskadade eller synhjärselskadade får 50% rabatt på tågresor. Rabatten gäller ej sittplatsbiljetter. Då man visar upp biljetten för konduktören bör man också visa upp identitetsbevis. Som identitetsbevis duger t.ex. ett fotoförsett Fpa-kort, pass eller SJ:s eget pensionärskort, för studerande studiekort.

Då man köper biljett till fullt pris med synskadekort reser ledsagaren gratis. Den dövblinda har ju oftast tolken med som ledsagare. Biljetterna bör köpas samtidigt och också uppvisas för konduktören samtidigt.

I huvudstadsregionen kan ledsagaren också resa gratis med en synskadade som har synskadekortet på lokaltågen.

Man kan beställa ledsagning på stationen på förhand från perrongbyrån.

Då ledsagar SJ:s personal personen till tåget och därifrån.

Rabatt i bussar

Man har inte speciella rabatter för synhjärselskadade eller synskadade i bussar. Pensionärer får 30 % rabatt på biljettpriset om resan överstiger 80 km.

Man kan också köpa ett eget seniorkort från Matkahuolto. För det behöver man ta med sig pensionsbeslutet och ett fotografi. Personer i deltidspension får inte rabatter på bussresor.

Rabatten för studerande är 50% på resor som överskrider 80 km. Den får man genom att uppvisa studiekort som är försett med Matkahuoltos logotyp. Man får också rabatt med Matkahuoltos eget kort för studerande. För detta krävs ett fotografi samt studieintyg från studieplatsen.

Rabatt på Finnair

Finnairs pensionärsrabatt är 70% av biljettpriset. Biljetten bör vara tur och retur biljett.

Finnair har också ledsagarbiljett för synskadade och synhjärselskadade. Biljetten betingar i detta fall fullt pris medan ledsagaren reser gratis. Ledsagaren bör de facto resa tillbaka med följande flyg. Han kan alltså inte ledsaga personen vidare från flygfältet. Ledsagarbiljetten bör beställas direkt från Finnair.

Man kan också beställa ledsagare av Finnair och övriga finländska flygbolag. Dessa är anställda av bolagen. Man bör berätta om behovet av ledsagare då man beställer sin biljett. Man bör samtidigt meddela vilken typ av ledsagning man behöver. Ledsagaren kan t.ex. vid avgångsstationen beledsaga personen in i planet och vid slutstationen ut ur flygplanet. Under resan är det flygpersonalen som ger service. ■

Informationskvart

Riitta Lahtinen

Tolkningen och att förstå den underlättas om man på förhand bekantar sig med tolkningsplatsen. Man kan komma dit i god tid - därav benämningen informationskvart.

Informationskvarten är en del av tolkningssituationen. Den är en del av beskrivningen av utrymmet, verksamheten, personerna och olika föremål samt tanken bakom att bekanta sig med dem innan den egentliga verksamheten inleds. Man kan bekanta sig med tolkningsplatsen antingen ensam eller tillsammans med tolken.

Informationskvarten är just så lång som den dövblinda önskar. Ibland är fem minuter tillräckligt, ibland kan man behöva en halv timme på sig för att bekanta sig med utrymmet. Om man önskar en informationskvart lönar det sig att anslå tillräckligt med tid innan tillställningen börjar.

Man har nytta av att bekanta sig med platsen. Om den dövblinda t.ex. vet hur stor salen är, var talarstolen befinner sig osv., har han lättare att välja

var han vill sitta. Ibland kan det finnas trevliga överraskningar i salen som man upptäcker först då man i lugn och ro bekantar sig med den. För en del ger informationen om hur salen ser ut en möjlighet att röra sig självständigt i den. Det är enklare då man vet vilka hinder som finns och var de är belägna.

Det är viktigt att få ytterligare information på förhand speciellt om platsen är besvärlig ur tolkningssynvinkel. Då man går till en badinrättning är det bra att på förhand gå runt och få en uppfattning om vad som väntar en (bubblor under fötterna, på ryggen, på axlarna, bassängen är belägen utomhus osv.) Detta är viktigt speciellt om den dövblinda inte kan kommunicera från hand till hand och det är omöjligt att höra i bassängen.

Den dövblinda väljer själv metoderna för att beskriva omgivningen. Man kan bl.a. själv bekanta sig med omgivningen, via tolkning genom tal/teckenspråk, genom att handen placeras på föremål för att man skall kunna bekanta sig med dem. Till dessa kan man sedan ytterligare utnyttja andra metoder som att rita i handen, på en bordsskiva eller på ryggen. Men det viktigaste är att anslå tillräckligt med tid för informationskvarten. På så sätt får man den största nyttan av den. ■

Små ting till glädje för själen

Eila Särkimäki

Vännerna, hemmet, arbetet och hälsan är viktiga för oss alla. Lyckan är inte oss alla förunnad. Stödformerna har inte gett önskat resultat. I Välfärdsfinland finns det många tråkiga saker som bristande empati och intresse fört med sig. Det gör många ledsen. En annan människa - en närstående - är en outhärlig och dyrbar gåva. Var och en av oss behöver en partner i livet som lyssnar på oss. Vi vill dela våra erfarenheter, vår känsla av glädje och sorg. Vi dövblinda behöver också en likställd, som visar medkänsla och som förstår vår situation via egna erfarenheter.

Föreningsarbetet har i mångt och mycket varit baserat på frivilliga insatser. Det frivilliga arbetet är fortfarande för många en källa till välbefinnande. Under de senaste åren har pekuniär ersättning och tävlingsiver slagit rot i föreningens verksamhet. Man bör dock ge utrymme för frivilligarbetet. Detta behövs i allra högsta grad bland de dövblinda. I vår närhet finns det ensamma och hjälpbehövande dövblinda.

För det mesta gläder vi oss åt småsaker. Ett vänligt bemötande piggar upp. Att hjälpa en medmänniska och att få hjälp gör vardagen ljusare och höjer en gravt handikappad persons självkänsla. På grund av vårt svåra handikapp behöver vi dövblinda tid och hjälp i olika situationer av våra medmänniskor. Som jämlika kan vi också hjälpa varandra om vi bara har lust. Om vi ger något åt en annan person får vi också någonting värdefullt i gengäld. God vilja och förnöjsamhet går hand i hand. God vilja förstärker vår sammanhållning. God vilja betyder att vi lyssnar på våra medmänniskor, att vi förstår dem, att vi beaktar deras önskemål och hjälper dem.

Teckenspråkiga dövblinda är en minoritet i vår organisation. Vi övriga borde se sakerna också ur deras synvinkel. Det är viktigt att vi sätter oss in i deras vardagssituation och försöker förstå de problem de har. Vi får inte undervärdera dessa reella problem utan alltid ta dem på allvar. Jämställdhets- och frivilligarbetet inom vår organisation kräver vår uppmärksamhet just nu, under handikappåret 2003. ■

Rekreation i novembermörkret

I motionens, dansens och kommunikationens tecken

Text och bild: Laila Haanpää

Kursen hölls vid Åbo kristliga institut 20-22.11.2002. Vi hade sju deltagare från Egentliga Finland och Satakunda. De facto var en deltagare norrifrån. Valet av kursplats var lyckat. Vi fick njuta av vänligt bemötande från personalens sida och av kökets goda håvor.

Målet med kursen var att ge deltagarna rekreation och tolkarna en möjlighet att bekanta sig med de syn- och hörselskadade samt dövblinda kursdeltagarna. Tolkstuderandena fick på detta sätt i praktiken uppöva sin tolk-

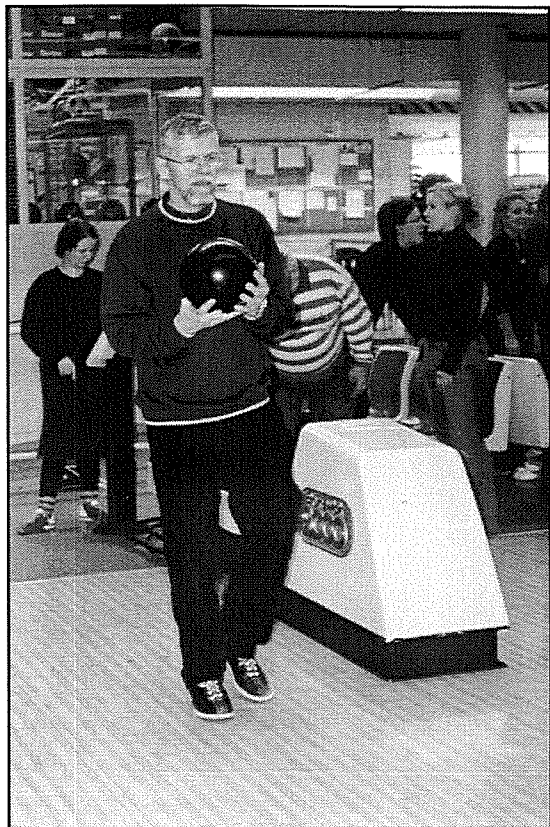
och ledsagarförmåga under överinseende av sin lärare Satu Markku.

Bowling, folkdans

Programmet var verksamhetsbetonat. Dagarna rann undan. Vi besökte bowlinghallen i Kuppis där vi bowlade och idkade skytte. Jaakko Tiitonen och hans medhjälpare från De Synskadades Centralförbund gav oss denna möjlighet. De entusiastiska bowlarna var skickliga på att fälla käglorna. Skyttet var också spännan-

Deltagarna

de och för en del av deltagarna en ny erfarenhet. Det var en spännande upplevelse att sikta med hjälp av ljudsignaler eller vägledning. Man lyckades träffa tavlorna och till och med uppnå resultat. De entusiastiska bowlarna och skyttarna fick verkligen en känsla av att ha klarat sig bra.

Vi prövade också på folkdans under danslärare Hanna Palomäkis ledning. Vi fick instruktioner i åtminstone åtta olika folkdanser. De olika stegen och instruktionerna tolkades till teckenspråk och via tal till dem som hörde med hörapparat. Dessutom hade man allmäntolkare som tecknade. Det var otroligt hur väl vi lärde oss instruktionerna. Först lärde vi oss

stegen och svängarna utan musik och då vi lärt oss dem lade vi på musiken. Det kändes underbart när vi alla rörde oss i takt efter musiken.

Lite varmt blev det ju i dansens virvlar, men trevligt hade vi det. Förutom de dövblinda var också de tolkstuderande ivriga dansörer. Det verkade som om det också för dem var en givande erfarenhet.

Institutets teckenspråkiga ledarstuderande arrangerade kvällsprogrammen. På så sätt fick också de bekanta sig med kursdeltagarna och fick erfarenheter inför sitt kommande arbete. Ett varmt tack till kursdeltagarna för medverkandet och till Åbo kristliga institut för gott samarbete. ■

Louis Braille - punktskriftens fader

Louis Braille föddes 4.1.1809 i en liten stad nära Paris i Frankrike. Louis Braille blev blind då han var 4 år gammal. Han gick in i sin fars skomakarverkstad och miste synen på ena öga då han lekte. Det andra ögat inflammerades och han förlorade synen också på det ögat.

Under några år gick Louis i skolan på hemorten tillsammans med sina seende kamrater. Men i skolan kunde man inte lära honom läsa och skriva. Utan undervisning var det troligt att han liksom andra blinda hade tvingats tugga i gathörnen.

Som tioåring antogs Louis till blindskolan i Paris. Skolan var den första skolan för blinda i världen. Förhållandena i skolan var dåliga och disciplinen var hård liksom i andra skolor på den tiden. I skolan lärde sig eleverna praktiska arbeten: möbeltapetsering, att tillverka tofflor mm. En gång i veckan gick eleverna på en promenad i parken. De var sammanbundna med ett rep.

Pojkarna lärde sig också att läsa. Man använde reliefbokstäver. Det

var svårt att läsa eftersom det var svårt att särskilja de olika bokstäverna. Man lärde dem inte skriva eftersom det var tekniskt omöjligt för en blind att göra det på egen hand.

Punktskriftens uppkomst

År 1821 besökte militären Charles Barbier skolan. Han förevisade ett system som militären avvisat som kallades "nattskrift". Avsikten med den var att man skulle kunna sända meddelanden vid fronten utan att fienden visste var soldaterna befann sig. I skriften representerade enskilda upphöjda punkter en ljudkombination. Systemet var dock för svårt för soldaterna. Den då 12-åriga Louis Braille blev entusiastisk. Under de följande månaderna provade han ut olika system. Det bästa systemet visade sig vara det med 6 punkter. Han arbetade med ämnet i flera år och utvecklade punktkoder också för matematik och musik. År 1827 utkom den första boken med Brailles skrift.

Systemet togs inte omedelbart i bruk. De seende förstod inte att det var fråga om ett ypperligt läs- och skriv-

system. Det hände att lärarna förbjöd eleverna att använda punktskrift, men detta endast inspirerade eleverna att fortsätta. Så småningom insåg till och med de seende att systemet var utmärkt. För första gången i livet kunde de blinda vara helt självständiga.

Louis Braille blev lärare i sin egen skola. Under hans livstid var punktskriften inte ännu utbredd. Han avled som 43-åring år 1852. En tid verkade det till och med som om punktskriften skulle ha glömts bort. Detta skedde emellertid inte. År 1868 grundade en grupp blinda män det Kungliga nationalinstitutet för blinda, the Royal National Institute for the Blind (RNIB) som fortfarande är den största punktskriftsproducenten i Europa och Englands största synskadeorganisation.

Idag används punktskriften i det stora hela över hela världen. Också franska staten gav sin tribut åt Louis Braille. År 1952 flyttades hans gravlämningar till Pantheon i Paris där alla franska stormän vilar.

Louis Brailles födelsedag 4.1. är den internationella punktskriftsdagen.

Källa: <http://www.mib.org.uk/fctsheets/braille.htm>. Översättning och sammandrag av K. Pyykkö. ■

Fem frågor

1. När firas den internationella punktskriftsdagen?
2. Vilka är Finlands, Europas och hela världens högsta berg?
3. Hur många medeltida stenkyrkor har det byggts i Finland?
4. Vem är USA:s president och vilken i ordningen är han?
5. Vem vann hela den mellaneuropeiska backveckan i år?

Svar:

1. Den internationella punktskriftsdagen inföll 4.1. vilket var Louis Brilles födelsedag. Denne uppfann punktskriften. Han föddes år 1809 och dog endast 43 år gammal år 1852.
2. Finlands högsta berg är Haltiatunturi (1328 m över havsytan); Europas högsta berg är Elbrus i Kaukasus (5642 m) i de centraleuropeiska Alperna Mont Blanc (4807 m). Hela världens högsta berg är Mount Everest (8848 m)
3. I Finland byggdes uppskattningsvis 101 stenkyrkor under medeltiden (1200 – 1500-talet) En stor del av kyrkorna är ännu i användning. Även träkyrkor byggdes under medeltiden, men dessa har brunnit ned.
4. USA:s president heter George W. Bush. Han är USA:s 43. president.
5. Janne Ahonen vann hela backveckan. ■

Besök på musikhögskolan Sibeliusakademin

Hilkka Kasurinen

De dövblindas daggrupp bekantade sig med Sibeliusakademin. Den är den enda musikhögskolan i Finland men en av de största i Europa. Sibeliusakademin grundades under namnet Helsingfors musikinstitut år 1885. Institutets första ledare var Martin Wegelius. Han dog 1906. Senare blev Jean Sibelius både en formell och symbolisk förgrundsfigur för institutet.

Till Sibeliusakademins uppgifter hör förutom undervisning också konserter och skapande verksamhet, forskning samt att slå vakt om den finska kulturen och kulturtraditionen. Här får unga begåvade musiker sin utbildning. Sibeliusakademin har två olika system. Man väljer också ut studerande för att erhålla högre examina. Utbildningssystemet består av konsertmusik, folkmusik, musikutbildning, operasång, orkester- och kördirigering, musikteknologi och konstadministration.

Vi fick också bekanta oss med olika

instrument: speciella kanteler och en stor harpa. Vi fick också spela. Speciellt harpan hade ett mäktigt ljud. Då man stod bredvid den kunde man nästan höra den. Med hjälp av ballonger försökte vi få klarhet i ljuden hos andra instrument. Också utan dem uppfattade man speciellt basfiolens vibrationer med händerna. De var hårda och dova. Vi fick pröva på violiner. Musicerandet gick bra för oss. Vi var fulla av entusiasm då vi kunde spela med hjälp av en rytmisk handledning. Känselhörseln uppväcktes och hjälpte till.

Till slut var det en grupp som övade afrikanska danser. De beledsagades av trummor och en gitarr. Gruppen bestod av tre afrikaner och två finländare, en man och en kvinna. Dansen var vild och konstnärlig. Jag hörde till och med trummorna, ljudet var högt och allt emellanåt hördes rop. Det var en verkligt fin föreställning.

Det fanns många elever. Musiken utvecklades hela tiden. Besöket var intressant. Jag fick pröva på att lyssna med hjälp av en ballong. Tack vare känselhörseln (via vibrationer) märkte jag till min förvåning att jag kunde höra musiken på mitt eget sätt. Samtidigt fick jag skapa den på det sätt jag inbillade mig att den skulle vara. Jag använde min fantasi och fick på så sätt en känsla för ackorden. ■

Handikappårets skrivtävling

Till handikappårets verksamhet hör också en skrivtävling. Nationella handikapprådet organiserar den som en del av EU:s handikappår.

Skrivtävlingens tema är "Vardagslivet". Tävligen är avsedd för alla som har erfarenheter av sitt eget eller en närståendes handikapp. Med hjälp av tävlingen söker man berättelser som berör de handikappades eller dem närstående personers erfarenheter ur det egna livet som t.ex. situationer då de blivit diskriminerade och hur de klarat av detta, om arbete, studier, sexualitet och umgänge.

Maximilängden på berättelsen är högst 10 maskinskrivna sidor med dubbelt radavstånd. Man får också lämna in bidragen i elektronisk form, men den huvudsakliga formen bör vara en pappersutskrift.

Tävlingspriserna är 1000, 500 och 300 euro. För inlösta bidrag betalar

man en ersättning på 50 euro. Avsikten är att de bästa bidragen samlas till en bok som publiceras före utgången av år 2003.

De bidrag som skall delta i tävlingen bör sändas in senast den 15 mars 2003 till Nationella Handikapprådet: märk kuvertet, Handikappårets skrivtävling, adress Kyrkogatan 14, PB 33, 00023, Statsrådet.

I samband med bidragen använder man pseudonym och i kuvertet bör man placera ett kuvert med pseudonymen som påskrift och innanför ett papper med personuppgifterna. På så sätt vet inte tävlingsdomarna vems berättelse de bedömer.

Till prisnämnden hör: författare Tomi Kontio, handikapprådets medlem Karl-Oscar Skogster, handikapprådets informatör Heini Saraste. Som prisnämndens sekreterare fungerar Kalle Könkkölä. ■

Fastlagen inleder våren

Fastlagen inleder vårsäsongen. Festligheten hör ihop med kvinnans arbeten. I forna tider i Karelen måste spinnandet, dvs. linet och andra garnar vara klara. Vid fastlagen inleddes vävningen. Man trodde att om man fortfarande spann under fastlagen så skulle lammen insjukna följande sommar, linet skulle inte växa, ormar och flugorna skulle vara påträngande, blixten skulle slå ned eller andra olyckor skulle vederfaras människorna. Man fick inte heller använda eggvapen, yxor eller nålar under fastlagen.

Hårt arbete var förbjudet. De nödvändigaste hushållsarbetena gjordes under tidig eftermiddag för att arbetet under sommaren skulle lyckas bra. Man badade bastu, men fick inte tala där för att inte plågas av insekter under sommaren. Man sopade golven många gånger och förde soporna långa vägar. Genom detta hölls sädes- och linfälten rena och växtligheten blev god.

Fastlagen är inte en kyrklig högtid men den ortodoxa fastan inleds vid fas-

tlagen. Den räcker 7 veckor ända fram till påsken. Under fastan får man inte äta kötträtter, mjölk, smör eller ägg. Lutheranerna fastar inte.

Fordomdags var fastan en större högtid än nyåret. I Sverige och Tyskland kunde firandet räcka hela tre dagar. Till fastan hörde att åka kana och roa sig på maskerader. Det hörde också till att äta mycket fet mat. Detta innebar att svinen blev feta, korna mjölkade bra och att man kärnade mycket smör. I Ingermanland trodde man att man inte fick äta potatis under fastan för då fick man bölder.

I Finland firades fastlagen på tisdag. På kvällen åkte man kälkbacke. Ju längre kälken gled, desto bättre skulle linet och säden växa. Den som gled längst skulle få det längsta linet under sommaren. Förutom kälkåknin- gen hade man en slädfärd under fastan där man efter hästen band fast kälkar efter varandra. Också om man under fastlagen försökte inverka på årets skörd och den bakomliggande tanken var oron inför utkomsten var och är fastlagen en glad festlighet. Kälkåkning och fastlagsbullar hör till vår tids firande.

Källor:

<http://www.inkeri.com/tapatietoa.html> ■

Livets dilemma

Vieno Hyttinen

Dörrklockan ringer!
Jag öppnade dörren
Räckte fram handen.
En stor hand
försökte teckna någonting.
Jag förstod inte
fingeralfabetet,
Och klarar ej teckenspråket.
Jag förstod inte.
Livets dilemma,
då händerna varierar.
Handstilarna avviker.
Det finns små, stora och
medelstora händer.
Smalare och tjockare,
kortare och längre fingrar.
Också läsandet kräver förmåga.

*(Birgitta Ulfsson läste dikten vid öppnandet av EU:s
handikappår i Finlandiahuset. Utgiven: Nieminen
Hilkka och Hyttinen, Vieno. Runojen Taivaskanava.
Omakustanne, Saarijärvi, 1999.)*

KÄNSELSPRÖTET 29.årgången, ISBN 0358-2280,

Utgivare: Föreningen Finlands Dövblinda rf.

Redaktören: Chefredaktör Katri Pyykkö, tel. & texttel. (09) 54953521, Redaktör Raili Karisaari, tel. & texttel. (09) 54953521, email: tiedotus@kuurosokeat.fi och NKL frontdoor.

Redaktionsråd: Pirjo Aflecht, Tuula Hartikainen, Pekka Juusola, Anu Mikkola, Raili Karisaari (sekr), Katri Pyykkö.

Årgång 150 mk. **Tidningen utkommer** 11 gånger om året med storskrift, punkter, som långsamt ljudband, som video samt, i NKL server och svenskspråkig översättning.

Abonemang och adressändring: Föreningen Finlands Dövblinda rf, Nylandsgatan 28, 00120 Helsingfors. Tel. (09)5495 350, texttel. (09)5495 3526, fax (09) 5495 3517, email: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, Internet: <http://www.kuurosokeat.fi/se/>